

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.05.1988, sp. zn. 1 Cz 35/88, ECLI:CZ:NS:1988:1.CZ.35.1988.1

Číslo: 13/1991

Právní věta: Za náklady řízení ve smyslu ustanovení § 137 o. s. ř. nelze již považovat částky, které byly zaplacený na náhradu nákladů řízení podle pravomocného soudního rozhodnutí, jež pak bylo zrušeno na podkladě stížnosti pro porušení zákona. Povinnost soudu rozhodnout podle ustanovení § 243 odst. 2 o. s. ř. v novém rozhodnutí znovu i o nákladech původního řízení zahrnuje jen rozhodnutí o skutečných nákladech původního řízení a nikoli o tom, co bylo na tyto náklady již zaplaceno.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.05.1988

Spisová značka: 1 Cz 35/88

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náklady řízení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 137
§ 243

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci se domáhali vůči žalovaným vydání neoprávněného majetkového prospěchu ve výši 4944,- Kčs s odůvodněním, že žalovaným zaplatili v rámci soudního výkonu rozhodnutí nařízeného podle pravomocných rozhodnutí, která byla později Nejvyšším soudem Slovenské republiky zrušena (celkem 4944,- Kčs); žalobci bylo sraženo 2672,- Kčs a žalobkyni 2272,- Kčs.

Okresní soud v Teplicích rozsudkem z 24. 5. 1985 č. j. 18 C 91/85-13 žalobu o 4944,- Kčs zamítl a zároveň vyslovil, že žalobci jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalovanému D. M. na náhradu nákladů řízení částku 55,90 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku. Skutečnost, že došlo ke zrušení rozsudků okresního soudu v Michalovicích z 11. 10. 1980 č. j. 7 C 1080/78-54 a krajského soudu v Košicích z 22. 5. 1981 sp. zn. 22 Co 23/81 ještě neznamená, že na straně žalovaných vznikl neoprávněný majetkový prospěch, když věc byla vrácena Nejvyšším soudem Slovenské republiky k dalšímu řízení a toto řízení vedené nyní pod. sp. zn. 5 C 1482/83 u okresního soudu v Michalovicích není dosud pravomocně skončeno.

K odvolání žalobců krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem z 28. 5. 1986 sp. zn. 10 Co 48/86 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a zároveň vyslovil, že žalobci jsou povinni nahradit žalovanému D. M. na nákladech odvolacího řízení částku 206,- Kčs do tří dnů od právní moci

rozsudku a že žalobci a druhá žalovaná nemají navzájem právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Vzal za prokázáno, že v rámci výkonu rozhodnutí byla ze mzdy žalobce D. M. sražena částka 2672,- Kčs a ze mzdy žalobkyně M. M. částka 2272,- Kčs, přičemž obě částky byly zaslány žalovaným a šlo o náhradu nákladů řízení podle rozhodnutí, která byla později zrušena. Odvolací soud však dospěl k závěru, že tyto částky je nutno považovat za hotové výdaje účastníků a tedy za náklady původního řízení podle ustanovení § 137 o. s. ř., o nichž mělo by být rozhodováno s ohledem na ustanovení § 243 odst. 2 o. s. ř. v řízení vedeném nově pod sp. zn. 5 C 1482/83 u okresního soudu v Michalovicích. Žalobci se proto nemohou domáhat na žalovaných zaplacení těchto částek v řízení o vydání neoprávněného majetkového prospěchu.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že uvedenými rozsudky byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Odvolací soud vycházel v projednané věci ze skutečnosti, že žalobcům D. M. byla rozsudky okresního soudu v Michalovicích ze dne 11. 9. 1980, č. j. 7 C 1080/78-54 a krajského soudu v Košicích ze dne 22. 5. 1981 sp. zn. 22 Co 23/81 uložena povinnost nahradit žalovaným A. T. a Z. T. náklady řízení. Oba citované rozsudky však byly ke stížnosti pro porušení zákona v plném rozsahu zrušeny rozsudkem Nejvyššího soudu Slovenské republiky z 26. 8. 1983 sp. zn. 3 Cz 65/83 a věc byla vrácena k dalšímu řízení okresnímu soudu v Michalovicích, kde se řízení dále vedlo pod sp. zn. 5 C 1482/83. Rozsudkem okresního soudu v Michalovicích ze dne 19. 12. 1984 č. j. 5 C 1482/83-78 byla žaloba A. T. a Z. T. zamítnuta a jmenovaným byla uložena povinnost nahradit D. M. a M. M. na nákladech řízení částky 1952,40 Kčs a 560,- Kčs. Rozsudkem krajského soudu v Košicích z 27. 5. 1985 sp. zn. 22 Co 172/85 byl citovaný rozsudek okresního soudu v Michalovicích potvrzen a A. T. i Z. T. byla uložena povinnost zaplatit D. M. a M. M. na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 280,- Kčs.

Odvolací soud považoval plnění žalobců na náhradu nákladů řízení podle pravomocných soudních rozhodnutí, která byla později ke stížnosti pro porušení zákona zrušena, za náklady původního řízení.

Podle ustanovení § 137 o. s. ř. jsou náklady řízení zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců včetně soudního poplatku, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné a odměna za zastupování, je-li zástupcem advokát.

Pod pojmem náklady řízení je třeba, jak vyplývá z ustanovení § 137 o. s. ř., rozumět, kromě nákladů v tomto ustanovení výslovně uvedených rovněž další výdaje a náklady, které jsou spojeny se soudním řízením a slouží k tomu, aby mohlo řádně a v souladu s příslušnými ustanoveními probíhat, a také k účelnému uplatňování nebo bránění práv účastníků.

Výdaje účastníků, spočívající v zaplacení náhrady nákladů řízení podle pravomocného rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, neslouží už tomu, aby řízení mohlo řádně probíhat a k účelnému uplatňování nebo bránění práv účastníků. S tím souvisí i ta skutečnost, že na částky takto zaplacené na náhradu nákladů řízení nedopadají ustanovení § 138 a násl. o. s. ř. a nelze o nich rozhodovat podle ustanovení § 142 a násl. o. s. ř.

Za náklady řízení ve smyslu ustanovení § 137 o. s. ř. nelze proto považovat částky, které byly na jejich úhradu podle pravomocného, později zrušeného rozhodnutí o náhradě nákladů řízení již zaplacený. Povinností soudu podle ustanovení § 243 odst. 2 o. s. ř. rozhodnout v novém rozhodnutí (po zrušení původního rozhodnutí na podkladě stížnosti pro porušení zákona) znovu i o nákladech původního řízení zahrnuje jen rozhodnutí o existujících nákladech původního řízení a nikoli o tom, co bylo na tyto náklady již zaplacen.

Ustanovení § 452 o. z. obsahuje několik skutkových podstat občanskoprávní odpovědnosti za neoprávněný majetkový prospěch a neoprávněným majetkovým prospěchem získaným plněním bez právního důvodu je nejen neoprávněný majetkový prospěch získaný plněním, jehož právní důvod neexistoval od počátku, ale i neoprávněný majetkový prospěch získaný plněním, jehož právní důvod dodatečně odpadl.

Plnění poskytnuté na základě pravomocného rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, které bylo později ke stížnosti pro porušení zákona zrušeno, je plněním na základě právního důvodu (původního pravomocného rozhodnutí), který později (právní mocí zrušovacího rozhodnutí) odpadl.

Ze strany žalobců, kteří vyplatili žalovaným (srážkami z jejich mzdy v rámci soudního výkonu rozhodnutí) na náhradu nákladů řízení podle pravomocných rozhodnutí, vydaných v nalézacím řízení, která byla později zrušena, šlo o nárok na vydání neoprávněně získaného majetkového prospěchu podle ustanovení § 451, § 452 a § 456 (první věta) o. z.

I kdyby žalobcům byla povinnost hradit stejné náklady původního řízení uložena podle ustanovení § 243 odst. 2 o. s. ř. znovu ve stejné výši (v daném případě tomu tak nebylo), mohli by se žalovaní proti uvedenému požadavku žalobců na vydání neoprávněně získaného majetkového prospěchu bránit projevem směřujícím k započtení (§ 96 a násl. o. z.). Nic by to totiž nezměnilo na skutečnosti, že právní důvod původně žalobci poskytnutého plnění (spočívající u nákladů řízení jen v pravomocném rozhodnutí) odpadl. Nové rozhodnutí by znamenalo novou povinnost (nový právní důvod) k náhradě nákladů řízení.

V dalším řízení se soudy budou zabývat též otázkou, z čeho sestávají částky, které byly žalobcům při výkonu rozhodnutí ze mzdy srazeny. Bude třeba zjistit a rozlišit, zda a v jakém rozsahu šlo o plnění žalobců na náhradu nákladů řízení podle pravomocných soudních rozhodnutí, která byla později ke stížnosti pro porušení zákona zrušena, a zda a v jakém rozsahu šlo o plnění z jiného důvodu (např. na náhrady nákladů výkonu rozhodnutí).

Jestliže v rámci nařízeného soudního výkonu rozhodnutí byly ve smyslu ustanovení § 270 o. s. ř. srazeny ze mzdy žalobců a zaslány žalovaným rovněž náklady výkonu rozhodnutí nařízeného podle shora uvedených soudních rozhodnutí, nelze tyto náklady řízení soudního výkonu rozhodnutí, vzniklé proto, že nynější žalobci nesplnili dobrovolně, co jim ukládala vykonatelná rozhodnutí (§ 251 o. s. ř.), považovat za neoprávněný majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu (§ 452 o. z.), pokud nebude zjištěno, že právní důvod tohoto plnění odpadl, že totiž rozhodnutí o nákladech výkonu rozhodnutí byla zrušena v rámci zastavení výkonu rozhodnutí (§ 271 o. s. ř.) nebo ke stížnosti pro porušení zákona podané proti rozhodnutí o nařízení soudního výkonu rozhodnutí.

Z toho, co bylo uvedeno tedy vyplývá, že soudy obou stupňů porušily zákon v ustanoveních § 452 o. z., § 137 a § 243 odst. 2 o. s. ř.

Důvodné stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno, napadené rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny (§ 242 odst. 1 o. s. ř.) a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.